

Søndag d. 21. juni 2015, Silkeborg

Prædiken af Søren P. Grarup

Indgangslæsning: Johannesevangeliet kap. 1 v. 14.

Epistellæsning: 1. Johannes-brev kap. 4 v. 7-19.

Evangelielæsning: Lukasevangeliet kap. 10 v. 25-37.

Teksten her – om den barmhjertige samaritaner – er nok en af de bedst kendte tekster i Bibelen. Og den er en af de mest brugte tekster, og også mest misbrugte tekster i Bibelen. I hvert fald den del af teksten, der er selve historien om den barmhjertige samaritaner. For det er jo sådan en varm, selvgod fornemmelse, når man i en diskussion om de svage i samfundet, flygtninge, de fattige i verden, kan score nogle billige points ved at pege på sin modpart i diskussionen og sige: ”Gå du hen og gør ligeså!” Så er vi ude i misbruget, for hvis de ord siges til nogen anden end den skriftkloge, som Jesus taler med i teksten, så er den, det siges til, altid mig selv og ikke den anden.

Bibelredaktørerne har sat afsnitoverskriften: ”*Lignelsen* om den barmhjertige samaritaner.” Den overskrift er forkert. For historien om samaritaneren er ikke en lignelse. Den er ikke et billede på noget andet, som almindelige ord ikke kan beskrive – som fx historien om fåret, der bliver væk, og hyrden, der går ud og finder det. Historien om den barmhjertige samaritaner er slet og ret et ganske konkret eksempel på, hvordan livet bør leves blandt mennesker på denne jord. Det er derfor, den er så nærgående, at den vil blive en af de bedst kendte tekster i Bibelen.

Historien og samtalen i teksten er væsentlig for kristen selvforståelse, og for kirkens selvforståelse.

Der er fem kendetegn på sand kristendom:

1. Bekendelsen: Jesus Kristus er Herre.
2. Bønnen i Jesu navn – lovprisning, tilbedelse, forbøn – samtalen med Gud.
3. Ordet – forkyndelsen og vidnesbyrdet.
4. Fællesskabet – enheden i indbyrdes kærlighed.
5. Den praktiske tjeneste for næsten – også kaldet diakoni – samaritanerens tjeneste.

De fem kendetegn har altid fulgt den kristne kirke, men langt fra altid med lige stor tydelighed og vægt.

Vi ser disse kendetegn allerede i den allerførste kristne menighed – allerede fra pinsedagen:

Bekendelsen finder vi i Peters pinseprædiken og i dåben af de tre tusinde.

Og så står der: ”De holdt fast ved apostlenes lære og fællesskabet, ved brødets brydelse og ved bønnerne.”

Her har vi ordet (apostlenes lære) og fællesskabet og bønnerne – og brødets brydelse.

Brødets brydelse – måltidsfællesskabet og nadveren - greb meget snart om sig og blev til det, der i Apostlenes Gerninger kap. 6 omtales som ”tjenesten ved bordene”. Når man gik hen i menighedens forsamling, så tog man noget med – et kålhoved, et brød, en suppehøne, noget tøj, en sæk vin eller hvad man nu havde. Det afleverede man på menighedens bord – eller borde. Så holdt man måltid sammen og fejrede nadver – det var rammen om urmenighedens gudstjeneste. Og det, der derefter var tilbage på bordene, det blev delt ud, alt efter hvad enhver trængte til. Og der er stærke indikationer på, at det også blev delt ud til de fattige ude i byen, som ikke lige så sig selv som en del af denne menighed. – Den praktiske, håndgribelige tjeneste for næsten, også kaldet diakoni.

Da kejser Konstantin gør kirken til statskirke i det fjerde århundrede, bliver varetagelsen af de fem kendetegn institutionaliseret og i høj grad lagt ud til forskellige særlige embeder og særlige grupper. Eller de blev til discipliner for særligt fromme mennesker.

Diakonien bliver i mange år først og fremmest varetaget af klostrene, som drev hospitalet og herberger for fattige og rejsende.

Ved reformationen bliver *ordet* det væsentlige og centrale i kirken i vor del af verden – den lutherske verden.

Det er derfor prædikenen fylder så meget i en dansk gudstjeneste, næsten ligegyldigt hvilken slags kirke man besøger.

Med tiden bliver diakonien stort overladt til særlige interessegrupper – fx afholdsforeninger i forskellige afskygninger. Og ofte – i trit med at teologi bliver en mere og mere intellektuel disciplin – bliver der en slags konkurrence mellem ordet og diakonien, hvor disse foretagsomme, undertiden aktivistiske samaritanere beskyldes for gerningsretfærdighed – lutherdommens store fyord.

I frikirkerne klemmes diakonien ofte af fællesskabet – vi skal have det så rart med hinanden inden for murene, og hvis folk ikke har lyst at være med her inden for murene, så mister vi hurtigt interessen for dem, for både ordet og diakonien kom ofte til at handle om at skaffe medlemmer til vort lille afgrænsede jordiske himmerige, frem for at bære Guds rige ud i verden.

De gamle – fx de gamle baptister indtil første halvdel af 1900-tallet havde et ganske bevidst og håndfast greb om diakonien, men gennem hele udviklingen af velfærdsstaten har vi ikke rigtig vidst, hvad vi skulle stille op med den – for omsorgen for næsten blev kommunens ansvar.

Og alt det er bare undskyldninger og omsvøb af ganske samme slags, som den skriftkloges spørgsmål til Jesus: ”Jamen, hvem er så min næste.”

For kærligheden til næsten kan ikke varetages hverken af særlige embeder, interessegrupper eller af offentlige, kommunale systemer. Og kærlighed til næsten kan aldrig gøres til en filosofisk disciplin. Kærligheden til næsten kan kun varetages af levende, elskende, handlende mennesker.

Det er på tide, at vi kristne i Danmark får hentet diakonien frem i lyset. Både for vor næstes skyld, men sandelig også for vor egen skyld og for kirkens skyld.

Læg mærke til ordvekslingen mellem den skriftkloge og Jesus – ordvekslingen rundt om historien om den barmhjertige samaritaner:

Manden spørger: ”Hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?”

Han kunne også have spurgt: ”Hvad skal jeg gøre for at komme ind i Guds rige?” Det betyder det samme.

Et godt kirkeligt svar anno 2015 ville være: ”Du skal blot tro på Jesus i dit hjerte, for du kan ikke selv gøre noget fra eller til andet end at tro – og for øvrigt: Troen er en gave givet af nåde. At prøve at *gøre* noget, vil være gerningsretfærdighed, som ikke fører til noget godt.”

Men Jesus går en anden vej og stiller først et modspørgsmål: ”Hvad læser du i Skriften?”

Og den skriftkloge svarer med dyb, dyb indsigt i Bibelen og dens indre sammenhæng: ”Du skal elske Gud, og du skal elske din næste.” Det er to bud, der ikke hænger tekstmæssigt sammen, før Ny Testamente er skrevet. Det første står i 5. Mosebog, det andet i 3. Mosebog. Men de hænger indholdsmæssigt sammen. Det har han set – han er en dygtig teolog med godt overblik og dyb indsigt i Skriften.

Jesus siger andetsteds, at de to bud står lige med hinanden.

Men så begynder den skriftkloge at gøre præcis det, som vi institutionaliserede ordets tjener eller nutidige skriftkloge stadig er eksperter i – han begynder at lægge distance til sagens besværlige kerne ved at teoretisere: ”Hvem er så min næste?”

Så fortæller Jesus sin historie om den barmhjertige samaritaner. Og i den efterfølgende samtale vender han fuldstændig næstebegrebet både på hovedet og på vrangen – det handler ikke om at kunne udpege næsten (og dermed hvem der ikke er næste), men det handler om at *være* næste. Og så kommer Jesu endelige svar på mandens første spørgsmål – ”Hvad skal jeg gøre for at arve evigt liv?” Svar: ”Gå du hen og *gør* ligeså!”

Hvis du vil arve evigt liv – hvis du vil ind i Guds rige, så skal du *gøre* ligesom Samaritaneren, handle ligesom han.

Hvis det ikke lige var fordi det er Jesus, der siger det, så ville enhver protestantisk teolog med

respekt for sig selv, sit fag og sin kirke og for Paulus protestere på det kraftigste. For er det ikke lige præcis gerningsretfærdighed, der forkyndes her?

Nej, det er det ikke. Og nu er vi inde ved kernen – hvorfor diakonien er vigtig, ikke kun for den nødlidende, men også for den, der vil leve Gud nær.

Men her må vi tage Johannes til hjælp – vi læste før: Kærligheden er af Gud, og enhver, som elsker, er født af Gud og kender Gud. Den, der ikke elsker, kender ikke Gud, for Gud er kærlighed.

Gud er kærlighed, og den, der bliver i kærligheden, bliver i Gud, og Gud bliver i ham.

Det er faktisk voldsomt store ord, Johannes her skriver – på en gang dybt skelsættende og vidt favnende – og dybt provokerende, hvis vi lytter nøje til.

Johannes har tidligere i brevet sagt: ”Lad os ikke elske med ord eller tunge, men i gerning og sandhed.”

For kærlighed er ikke en gang luftig syn's-godt-om eller ha' sympati for.

Kærlighed er konkret handling, og hvis den ikke er konkret, så er den slet ikke.

Og den, der *gør*, som samaritaneren gjorde, bærer en dråbe af Guds rige, ja af Guds eget væsen med sig, for Gud er kærlighed. Men den, der ikke elsker, kan have alle de rigtige, fromme, religiøse ord parat, men han kender ikke Gud.

Guds rige, det evige liv, Guds nærvær er dér, hvor kærligheden bliver konkret handling. Og dér, hvor Gud er nær, hvor Guds rige udfolder sig, dér *må* kærligheden blive konkret handling.

Det var det, vi så i Jesu eget liv og færd, og i hans død på korset. Det var det, han kaldte os til som sine disciple og som sin kirke, da han sagde: Følg mig!

Hverken samaritaneren, den skriftkloge eller vi får evigt liv og adgang til Guds rige, fordi vi er så og så gode ved hinanden. Men idet vi giver kærligheden plads som konkret handling i vort liv og vor færd er det et lille stykke af Guds rige, vi får lov at bære med os. Derfor: *Gør* som samaritaneren.

Vi *får lov* at bære Guds rige med os – vi skaber det ikke. Når Jesus siger, at budet ”du skal elske Herren din Gud” og budet ”du skal elske din næste som dig selv” er lige med hinanden, er det så ikke fordi vi kun kan elske Gud som svar på hans kærlighed til os – modtagelse af hans kærlighed til os? ”Vi elsker, fordi han elskede os først,” siger Johannes.

Ser vi os selv som genstand for Guds kærlighed, så må den kærlighed nødvendigvis rækkes videre til andre. For det er kærlighedens væsen at ekspandere – hele tiden at vinde nyt land. Det er det, hele Guds evige vilje og skaberglæde og frelserstræben går ud på. Det handler om inkarnation – dette at Ordet blev kød og tog bolig iblandt os – og Ordet bliver kød i vort liv.

Alle vegne, hvor kærligheden får konkret plads mellem mennesker, dér er et lille stykke af Guds rige, en dråbe af Guds eget væsen – også når det sker dér, hvor ingen vil sige, at de tror på Gud. Hverken Johannes eller Paulus eller Jesus skelner i det stykke. For kærligheden er af Gud, for Gud er kærlighed.

Som Grundtvig synger i Salmen ’O kristelighed’: Mit land, siger Herren, er himmel og jord, hvor kærlighed bor. Eller som vi sang før i en Taizésang: ”Hvor end kærlighed på jorden er, dér er Gud os nær. Gud er kærlighed.”

Her kommer ordets tjeneste ind i billedet og går hånd i hånd med kærlighedens tjeneste.

Der skal ikke teoretiseres over teologien eller over kærligheden – det er ikke det, ordets tjeneste er til for. Men der skal sættes klare ord på, hvor kærligheden kommer fra, og hvor den fører hen.

Måske var det det, Frans af Assisi mente, da han sagde: ”Forkynd evangeliet, om nødvendigt brug ord.”

Fra skabelsens morgen var det Guds hensigt, at hans kærlighed skulle have konkret udtryk. Ja det var vel selve formålet med at skabe en fysisk verden. Inkarnationen – at Guds ord, Guds vilje, Guds kærlighed får krop - den begyndte, da Gud sagde: ”Lad os skabe mennesker i vort billede, så de ligner os!” Og inkarnationen kulminerede, da Guds Søn blev menneske og lagde krop til kærligheden indtil døden på et kors. Og inkarnationen fortsætter alle vegne, hvor kærligheden får

råderum og konkret udtryk blandt mennesker, og først og fremmest i hans kirke, som også kan sætte både ord og navn på kærligheden til Guds ære. Den kristne menighed kaldes jo ikke Guds åndelige fællesskab, men Kristi legeme, Kristi krop. For Guds kærlighed skal have krop – i os.

Når Jesus siger: ”Gør ligesom samaritaneren!” så er det fordi den mand, der ligger forslået i grøften, har brug for det – dér over for ham skal der ikke filosoferes over kærlighedens væsen. Der skal handles for hans skyld.

Og når Jesus siger: ”Gør ligesom samaritaneren!” det er lige fuldt, fordi Guds væsen, Guds kærlighed, Guds rige skal have konkret form og krop her i den skabning, som Gud elsker, så både du og jeg og vor næste oplever, at her er Guds rige – her er det evige liv – her er Gud til stede.

Ingen kan leve Gud nær uden at give hans kærlighed videre. Og ingen kan elske sin næste i konkret handling uden derved at komme nærmere Gud, som er kærlighed.

Derfor: Gå hen og gør ligeså!

Amen.